

Ettore Scola: eclecticisme italià

Iñaki Revesado

Ettore Scola forma part d'un petit grup de realitzadors italians que, amb més o manco regularitat, aconsegueix que els seus treballs puguin ser vistos més enllà de les fronteres del seu país. Aquesta victòria contra la batalla globalitzadora, representada en el món del cinema per la potència incontestable del cinema dels Estats Units, té molt a veure amb el fet que la filmografia de l'italià reuneix un grapat de bones pel·lícules que han gaudit del suport de crítics i certàmens cinematogràfics. En la seva trajectòria podem dir que va haver-hi un as-

cens des dels seus inicis fins als seus treballs dels setanta i els vuitanta, mentre que després la força de les seves propostes sembla anar-se apagant, encara que, amb més de setanta anys, Scola continua sent un cineasta en actiu.

La seva arribada al món del cinema es va fer –com és el cas de molts d'altres realitzadors– des de l'escriptura de guions, on va arribar després d'uns anys dedicats a la ràdio i al periodisme humorístic. Com a guionista va col·laborar amb Ruggero Maccari, Dino Risi i Antonio Pietrangeli, i va ser responsable del guió d'importants

pel·lícules italianes dels anys 60 com ara *La marcha sobre Roma*, *La escapada*, *La chica de Parma*, *Celos a la italiana* o *Erotika, exotika, psicopatika*.

En 1964 comença la seva etapa com a realitzador en el film d'episodis *Se permettete parliamo di donne* on treballava amb Vittorio Gassman. El cinema de Scola serà a partir d'aquí de temàtica variada, deixant un lloc privilegiat per a la comèdia però amb un ample espai per al cinema d'anàlisi, de compromís històric i polític i, fins i tot, per a pel·lícules d'avantguarda o més o manco experimentals. Si pel

La Terraza

seu debut va comptar amb la col·laboració d'un dels grans actors italians, posteriorment Scola ha sabut mantenir aquesta constant al llarg de tota la seva carrera. Bastaria fer una ullada sobre les fitxes artístiques dels seus treballs per trobar noms tan importants com aquests: Sophia Loren, Massimo Troisi, Marcello Mastroianni, Stefania Sandrelli, Alberto Sordi, Ugo Tognazzi, Monica Vitti, Nino Manfredi... és a dir, el millor del millor de la interpretació italiana.

En els seus primers films es percep un compromís per intentar fer un cinema que sigui mostra de la realitat

que l'envolta, actitud que li va donar el favor del públic en finalitzar els anys seixanta amb films com ara *Riusciranno i nostri eroi a ritrovare l'amico misteriosamente scomparso in Africa* i *Il commissario Pepe* (*El comisario y la proxeneta* o *El comisario y la doce vita*) on a través de la vida d'un senzill comissari de policia d'una petita ciutat italiana aprofita per criticar els excessos i les conductes immorals dels més poderosos. En 1973 va donar mostra del seu interès per la realitat dels més desfavorits i del seu gust per fer ús d'un llenguatge cinematogràfic diferent en retratar les diferències en-

tre el pobre sud d'Itàlia i el nord, on sempre s'obren més possibilitats, amb *Trevico-Torino... viaggio nel Fiat-Nam*, un film de ficció però rodat com si es tractàs d'un documental. Un canvi radical suposa el seu següent treball, la comèdia *C'eravamo tanto amati* (*Una mujer y tres hombres*) on fa un passeig a través del retrat dels seus personatges de trenta anys de la història d'Itàlia, partint del final de la Segona Guerra Mundial. En 1976 amb *Brutti, sporchi e cattivi* (*Brutos, sucios y malos*) va guanyar a Cannes la Palma d'Or al millor director, amb una història sobre els ambients més des-

A El baile Scola torna a un cinema més arriscat, sense diàlegs, amb només l'acompanyament de la música i de les coreografies del Théâtre du Campagnol, on fa un recorregut per la història més recent de França i d'Europa des de 1936

La Família

favorits de la societat on inevitablement també hi ha lloc per a l'extorsió, comptant amb la col·laboració del gran Nino Manfredi. Novament la mirada històrica a temps no massa llunyats es tractada en *Una giornata particolare* (*Una jornada particular*) film de 1977 interpretat per na Sophia Loren i en Marcello Mastroianni. És una jornada particular perquè és el dia de la trobada a Roma de Benito Mussolini i Adolf Hitler. Pel gran dia hi ha hagut tot un desplegament de tropes que han de desfilars davant dels caps dels feixistes, amb la presència obligada de tota la població que ha de

mostrar el suport entusiasta als dos megalòmans. Però el que vol contar Scola no és aquell fet històric, sinó la particular jornada que passaran dos veïnats (la parella protagonista) lluny del desplegament civil i militar. Es tracta d'una senyora mare de sis fills que combrega amb les idees feixistes perquè així és com ha de ser, perquè tothom hi està d'acord, que no ha pogut participar de la festa perquè ja ha tengut prou en preparar la seva família perquè hi poguessin assistir. D'altra banda, el personatge interpretat per Mastroianni és un homosexual antifeixistes a qui evidentment

li sobren motius per no anar a rebre el *führer*. Un fet casual posarà en contacte els dos protagonistes, qui disposaran d'una llarga jornada per intercanviar impressions sobre tot el que envolta les seves vides. Des de *Una jornada particular* fins a *La famiglia* (*La família*, 1987) Scola viu els seus millors moments com a cineasta; gaudeix d'un èxit important a què no és aliè la qualitat dels treballs realitzats. El mateix any que *Una jornada particular*, Scola participa en un projecte compartit. Juntament amb en Mario Monicelli i amb en Dino Risi reuneixen Vittorio Gassman, Ornella

...el cinema de Scola arriba a les sales de cinema d'aquest país amb una distribució molt reduïda, però sempre es pot pensar que encara ens queden per gaudir bones obres d'aquest jove de 73 anys

La familia

Mutti, Alberto Sordi i Ugo Tognazzi en *I nuovi mostri* (*¡Qué viva Italia!*), pel·lícula d'episodis que, com sempre, sol passar té una qualitat desigual. El film té com a nexa comú l'humor (més o manco negre) que es vessa per totes les històries que pretenen ser un retrat de la Itàlia del moment. Un dels episodis més divertits és un rodat precisament per Scola on un grup d'amics es reuneix en l'enterrament d'un altre amic, transformant l'acte fúnebre en una cosa divertida. En *La terrazza* (*La terraza*, 1980) torna a fer un film més minoritari, més de reflexió, sobre la responsabilitat dels intel·lectuals en la vida política i social italiana. En 1982 recupera la mirada històrica en *Il mondo nuovo* (*La noche de Varennes*), abandonant la més

propera història italiana per acostarse a la Revolució Francesa i centrarse en l'episodi d'intent de fuga del monarca Lluís XVI. El cim d'Scola com a realitzador arribarà amb els seus dos següents treballs *Le bal* (*El baile*, 1983) i *La familia* (encara que entre ambdues va participar en un altre projecte compartit sense massa fortuna juntament amb Mauro Bolognini i Tinto Brass que duia per títol *Maccheroni* (*Macarrones*, 1985), interpretat per Marcello Mastroianni i Jack Lemmon) A *El baile* Scola torna a un cinema més arriscat, sense diàlegs, amb només l'acompanyament de la música i de les coreografies del Théâtre du Campagnol, on fa un recorregut per la història més recent de França i d'Europa des de 1936. En *La*

familia fa un retrat durant una sèrie d'anys d'una família burgesa, seguint les vides d'alguns dels seus components, i sabent fer dels problemes particulars o individuals que envolten els membres de la família qüestions universals.

Després de *La familia* el talent de Scola no ha assolit moments passats. En 1988 va rodar inoportunament *Splendor* que volia ser un homenatge al cinema en un to sentimental, però que va arribar després de l'èxit de Tornatore i el seu *Cinema Paradiso* on es tractaven qüestions semblables. No obstant i malgrat que el seu cinema no assoleix els resultats passats, és encomiable que, amb més de seixanta anys, realitzàs un nou intent de cinema ideològic o polític com ara *Mario, Maria e Mario* on fa una reflexió sobre el ja desprestigiats comunisme. Des d'aleshores el cinema de Scola arriba a les sales de cinema d'aquest país amb una distribució molt reduïda, però sempre es pot pensar que encara ens queden per gaudir bones obres d'aquest jove de 73 anys. 🎬

Splendor